

Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 2001/02:79 Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar och 2 följd-motioner. Vidare behandlas 38 motionsyrkanden från den allmänna motions-tiden 2001 rörande kemikaliekontroll.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar, s.k. POP-ämnen. Stockholmskonventionen antogs vid en diplomatisk konferens i Stockholm den 23 maj 2001. Syftet med Stockholmskonventionen är att förhindra skadlig påverkan av långlivade organiska föroreningar på människors hälsa och miljön genom att förbjuda, avveckla eller begränsa användning och produktion samt att minimera eller där så är möjligt eliminera utsläpp av oavsiktligt bildade biprodukter. Initialt omfattar konventionen tolv ämnen eller ämnesgrupper, vilka samtliga är förbjudna eller strängt reglerade i Sverige. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar.

Våren 1999 godkände riksdagen med anledning av regeringens proposition Svenska miljömål ett system med 15 miljö kvalitetsmål, bl.a. Giftfri miljö. Det övergripande syftet med miljö kvalitetsmålen är att vi till nästa generation skall kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. När det gäller målet Giftfri miljö lämnade Miljömålskommittén förslag till sex delmål. Riksdagen godkände fem av dessa vid behandlingen av regeringens proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för Giftfri miljö och det sjätte vid behandlingen av proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (bet. 2000/01:MJU15 respektive bet. 2001/02:MJU3). Samtliga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till vad som redovisas i propositionen och till pågående arbete på området m.m.

I betänkandet finns 9 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Bakgrund.....	7
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar.....	9
Propositionen.....	9
Motionerna.....	9
Utskottets ställningstagande.....	10
Giffri miljö.....	11
Inledning.....	11
Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper.....	12
Motionerna.....	12
Utskottets ställningstagande.....	12
Miljö- och hälsoinformation om varor.....	13
Motionerna.....	13
Utskottets ställningstagande.....	13
Utfasning av särskilt farliga ämnen.....	14
Motionerna.....	14
Utskottets ställningstagande.....	15
Fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier och riktvärden för miljö kvalitet.....	21
Motionerna.....	21
Utskottets ställningstagande.....	23
Reservationer.....	29
1. Avfallsförbränning (punkt 2).....	29
2. Produkter och avfall från fiskenäringen (punkt 4).....	29
3. Tillverkning av nytt kemiskt ämne (punkt 5).....	30
4. EU:s kemikalielagstiftning (punkt 6).....	30
5. Utfasning av enskilda kemikalier och kemikaliegrupper (punkt 8).....	31
6. Kvicksilver i amalgam (punkt 9).....	31
7. Avvecklingsplan för bekämpningsmedel (punkt 13).....	32
8. Utfasning av PVC (punkt 18).....	32
9. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 20).....	33
Särskilda yttranden.....	34
1. Kemikalier.....	34
2. Avfallsförbränning (punkt 2).....	35

3. Kvicksilver i amalgam (punkt 9).....	36
4. Blyad ammunition (punkt 12)	36
5. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 20)	37
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	38
Propositionen	38
Följdmotioner.....	38
Motioner från allmänna motionstiden	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Godkännande av Stockholmskonventionen

Riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:79.

2. Avfallsförbränning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ25 yrkandena 1 och 2, 2001/02:MJ26 yrkande 2 och MJ269.

Reservation 1 (v, fp, mp)

3. Mätning och kontroll

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ26 yrkande 3.

4. Produkter och avfall från fiskenäringen

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ25 yrkande 3.

Reservation 2 (v)

5. Tillverkning av nytt kemiskt ämne

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ29 yrkande 2.

Reservation 3 (mp)

6. EU:s kemikalielagstiftning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ521 yrkande 5.

Reservation 4 (fp)

7. Miljö- och hälsoinformation om varor

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ210 yrkande 2 och 2001/02:MJ232 yrkande 4.

8. Utfasning av enskilda kemikalier och kemikaliegrupper

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ425 yrkande 2.

Reservation 5 (mp)

9. Kvicksilver i amalgam

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ493 yrkandena 1, 3 och 4 samt 2001/02:So636 yrkande 7.

Reservation 6 (c, mp)

10. Transport av kvicksilver

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ493 yrkande 2.

11. Sanering av kvicksilver

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ493 yrkandena 5 och 6.

12. Blyad ammunition m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ331.

13. Avvecklingsplan för bekämpningsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ464 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:MJ515 yrkande 10.

Reservation 7 (mp)

14. Bekämpningsmedelsrester i vatten

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ464 yrkande 3 och 2001/02:MJ515 yrkande 8.

15. Styrmedel för att minska användningen av bekämpningsmedel

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ515 yrkande 9.

16. Farliga ämnen i kläder

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ210 yrkande 1 samt 2001/02: MJ232 yrkandena 2 och 3.

17. Pentaklorfenol i produkter

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ232 yrkande 5.

18. Utfasning av PVC

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ26 yrkande 1.

Reservation 8 (mp)

19. Nya flamskyddsmedel

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ233 yrkande 1.

20. Bromerade flamskyddsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ233 yrkandena 3 och 4, 2001/02:MJ254 och 2001/02:MJ519 yrkande 12.

Reservation 9 (mp)

21. Trifenylfosfat

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ233 yrkande 2.

22. Nonylfenoletoxilater

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ291 yrkande 1.

23. Tennorganiska föreningar

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ294.

24. Babyprodukter

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ349.

Stockholm den 7 mars 2002

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Jonas Ringqvist (v), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Per-Samuel Nisser (m), Maria Wetterstrand (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Ester Lindstedt-Staaf (kd) och Berit Adolfsson (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2001/02:79 Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar föreslår regeringen att riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar.

Med anledning av propositionen har två motioner med sammanlagt sex yrkanden väckts. Utskottet behandlar dessutom 38 motioner från den allmänna motionstiden 2001. Förslagen i propositionen och motionerna återges i *bilaga*.

Bakgrund

Förenta nationernas miljöprogram (UNEP) styrelse beslutade i maj 1995 om att en utvärdering av tolv identifierade långlivade organiska föreningar skulle utföras av det mellanstatliga organet Forum för kemikaliesäkerhet (Intergovernmental Forum on Chemical Safety, IFCS) och samarbetsorganisationen för en säker kemikaliehantering (Inter-organisation for the Sound Management of Chemicals, IOMC). Utvärderingen resulterade i en rekommendation till UNEP:s styrelse i januari 1997 om strategier för att eliminera eller reducera långlivade organiska föreningar. På basis av dessa rekommendationer beslutade Förenta nationernas regeringar vid UNEP:s styrelsemöte i februari 1997 om att inleda internationella förhandlingar om en global konvention för begränsning av användning och utsläpp av ett antal långlivade organiska ämnen eller ämnesgrupper.

Förhandlingsarbetet inleddes i juni 1998 och sammanlagt har fem förhandlingsmöten hållits. Konventionen antogs och undertecknades vid en diplomatisk konferens i Stockholm den 23 maj 2001. Sverige undertecknade konventionen samma dag och hittills har två länder ratificerat och totalt 111 länder och Europeiska gemenskapen undertecknat konventionen. Initialt omfattas Stockholmskonventionen av tolv ämnen eller ämnesgrupper, vilka samtliga är förbjudna eller strängt reglerade i Sverige.

För ikraftträdande krävs att minst 50 parter ratificerar, godtar eller godkänner konventionen. Konventionen har upprättats på arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska. I propositionens bilaga 1 finns den engelska texten och den svenska översättningen av konventionen.

Långlivade organiska föreningar, s.k. POP-ämnen, kännetecknas av att de bryts ned mycket långsamt i naturen, särskilt i kalla miljöer med sparsam biologisk aktivitet. De sprids över nationella gränser och nedfall kan ske långt från ursprungskällan. POP-ämnen är fettlösliga och ansamlas i människors och djurs kroppsfett, dvs. de är bioackumulerbara. De stora rovdjuren och rovfåglarna är särskilt utsatta eftersom ämnena som regel ökar i koncentration

ju högre upp i näringskedjan man kommer, s.k. biomagnifiering. Detta kan leda till koncentrationer som kan ge negativa effekter på människors och djurs hälsa.

Mätningar i Östersjön har visat att halterna av vissa långlivade miljögifter inte minskar trots långvariga förbud mot användningen såväl i Sverige som i flera andra Östersjöländer. Livsmedelsverket har exempelvis utfärdat kostrekommendationer för konsumtion av fet fisk från Östersjön för kvinnor i barnafödande ålder på grund av höga halter av vissa POP-ämnena.

För att nå målet Giftfri miljö krävs inte enbart nationella åtgärder utan också inom EU och globalt. Riksdagen har med anledning av proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för Giftfri miljö beslutat att särskilt farliga ämnen skall fasas ut (bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Stockholmskonventionens ämnen omfattas av detta utfasningskrav.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar, s.k. POP-ämnena.

Stockholmskonventionen antogs vid en diplomatisk konferens i Stockholm den 23 maj 2001. Sverige undertecknade konventionen samma dag och hittills har två länder ratificerat och totalt 111 länder och Europeiska gemenskapen undertecknat konventionen.

Syftet med Stockholmskonventionen är att förhindra skadlig påverkan av långlivade organiska föroreningar på människors hälsa och miljön genom att förbjuda, avveckla eller begränsa användning och produktion samt att minimera eller där så är möjligt eliminera utsläpp av oavsiktligt bildade biprodukter. Konventionen reglerar även import och export samt omhändertagande av lager och avfall av långlivade organiska föroreningar. Initialt omfattar konventionen tolv ämnen eller ämnesgrupper, vilka samtliga är förbjudna eller strängt reglerade i Sverige. Dessa tolv ämnen eller ämnesgrupper består av åtta bekämpningsmedel (aldrin, klordan, DDT, dieldrin, endrin, heptaklor, mirex och toxafen), två industrikemikalier (PCB och hexaklorbenzen (HCB, som även används som bekämpningsmedel) samt s.k. biprodukter som bildas vid förbränning och i industriella processer (polyklorerade dioxiner (PCDD) och furaner (PCDF)).

Stockholmskonventionens bestämmelser medför endast behov av mindre kompletteringar i det svenska regelverket. De ändringar som behövs är införande av förbud mot tillverkning och användning av de ämnen som kontrolleras i konventionen och bestämmelser som reglerar import och export av dessa ämnen. Författningsändringar kan genomföras med stöd av befintliga bemyndiganden i miljöbalken.

Utskottets överväganden

Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget om att tillträda Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar. Motioner om moratorium för nya förbränningsanläggningar (v, mp), ekologiskt hållbar avfallshantering (v), produkter och avfall från fiskenäringen (v) samt avgifter och skatter på avfallsförbränningsanläggningar (m) avstyrks.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner Sveriges tillträde till Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar.

Motionerna

Enligt motion MJ25 (v) bör ett moratorium för nya förbränningstillstånd införas tills berörda handlingsprogram och utredningar är färdigbehandlade (yrkande 1). Vidare anförts att mot bakgrund av resultaten av de pågående utredningarna om avfallspolitiken bör regeringen återkomma till riksdagen med en samlad bedömning av vilka åtgärder som är nödvändiga för att den framtida avfallshanteringen skall bli ekologiskt hållbar (yrkande 2). I motionen anförts vidare att Livsmedelsverket i sitt remissvar tar upp frågan om kemisk återkontaminering av vatten genom produkter och avfall från fiskenäringen. Livsmedelsverket bör få i uppdrag att i samråd med Fiskeriverket och Naturvårdsverket se över frågan och föreslå en eventuell strategi för att hantera frågan (yrkande 3).

I motion MJ26 (mp) anförts att förbränning av avfall kan bilda POP-ämnen, t.ex. dioxiner. Inga nya avfallsförbränningsanläggningar bör byggas förrän en utredning har gjorts om miljökonsekvenserna av den samlade utbyggnaden och om utbyggnaden är förenlig med Stockholmskonventionen (yrkande 2). Vidare anförts att ett bättre svenskt system för mätning och kontroll av bildning och utsläpp av POP-ämnen från storskaliga termiska processer som avfallsförbränning och metallåtervinning bör införas. Det nya belgiska systemet för mätning och kontroll har gett lovande resultat (yrkande 3).

I motion MJ269 (m) anförts att många kommuner, mot bakgrund av deponiskatt och hårdare krav på deponier, planerar att bygga förbränningsanläggningar för avfall. Att ta till vara den energi som finns i avfallet är i dag den vanligaste metoder för behandling av hushållsavfall i Sverige. Kommuner och andra aktörer bör få långsiktiga förutsättningar, och därför bör man inte öka

avgifter eller skatter vare sig på avfallsförbränningsanläggningar eller på avfallet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen skall godkänna att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar.

Utskottet instämmer i att ytterligare POP-ämnen bör läggas till Stockholmskonventionen så snart som möjligt och konstaterar att regeringen har givit Kemikalieinspektionen i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket ta fram en prioriteringslista över sådana ämnen.

Två utredningar som behandlar den framtida avfallshanteringen har nyligen presenterats för regeringen. Naturvårdsverket har i rapporten Ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall (dnr M2001/5278/Kn) redovisat ett regeringsuppdrag där bl.a. frågan om förbränning av avfall behandlas. Producentansvarsutredningen (M 2000:01) har i december 2001 presenterat sitt betänkande (SOU 2001:102) som innehåller en bred översyn av producentansvaret. Vidare har 2001 års utredning om vissa avfallsskattefrågor (Fi 2001:05) nyligen presenterat sitt betänkande (SOU 2002:9) Skatt på avfall i dag och i framtiden. I den nu behandlade propositionen anförs att mot bakgrund av resultaten av de pågående utredningarna avser regeringen i en senare proposition föreslå de åtgärder som kan behövas för att den framtida avfallshanteringen, inkluderande frågan om avfallsförbränning, skall bli ekologiskt hållbar. Resultatet av det pågående beredningsarbetet bör inte föregripas av riksdagen och utskottet avstyrker därför motionerna MJ25 (v) yrkandena 1 och 2, MJ26 (mp) yrkande 2 och MJ269 (m).

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ26 (mp) yrkande 3 om att det är angeläget att det svenska systemet för mätning och kontroll av bildning och utsläpp av POP-ämnen tillgodoser nödvändiga krav. Regeringen anför i den nu aktuella propositionen att polyklorerade dioxiner och furaner, HCB och PCB, kan bildas oavsiktligt vid exempelvis kemiska industriprocesser, förbränning och andra högttemperaturprocesser. Konventionen ställer krav på att åtgärder skall vidtas för att minska eller eliminera utsläpp till följd av oavsiktlig bildning av dessa ämnen. Detta skall ske genom upprättande av handlingsprogram och genom att främja användning av bästa tillgängliga teknik och bästa miljöpraxis. Några särskilda lagändringar i detta avseende är inte nödvändiga. Med stöd av miljöbalken kan regeringen föreskriva om gränsvärden som måste iaktas när tillstånd till miljöfarlig verksamhet skall beviljas eller omprövas. Som anförs i propositionen finns det för svensk del behov av att kartlägga utsläppskällor och ytterligare definiera behov av åtgärder för dessa oavsiktligt bildade ämnen. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket ett sådant uppdrag under år 2002.

Utskottet har inhämtat att Miljödepartementet bereder frågan om att senast den 28 december 2002 införliva avfallsförbränningsdirektivet (2000/76/EG) som föreskriver skärpt övervakning och kontroll av utsläpp och mätningresultat. I avvaktan på det arbete som således pågår finner utskottet inte anled-

ning att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motion MJ26 (mp) yrkande 3.

Från och med den 1 juli 2002 kommer EU:s förordning (EG) nr 2375/2001 om ändring av kommissionens förordning (EG) nr 466/2001 om fastställande av högsta tillåtna halt för vissa främmande ämnen i livsmedel att träda i kraft. Förordningen fastställer gränsvärden för dioxiner i vissa livsmedel, bland annat fisk. Liknande regler införs även för fodermedel, vilket innebär att foderfisket i Östersjön berörs. När det gäller konsumtionsfisken har Sverige och Finland fått ett tidsbegränsat undantag från förordningen, vilket innebär att fisken från Östersjöregionen med halter över en angiven nivå får säljas för inhemskt bruk även om halterna överskrider ovan nämnda gränsvärde. När det gäller foderfisket gäller inga sådana undantag.

I motion MJ25 (v) yrkande 3 framhålls att man mot bakgrund av de nyligen beslutade gränsvärdena för dioxiner och undantaget för fet fisk från Östersjöregionen bör diskutera vad som bör göras åt avfall från fiskenäringen för att inte återkontaminera fiskevattnen, t.ex. Östersjön. Under artikel 6 i Stockholmskonventionen behandlas nämligen åtgärder för att minska utsläpp från lager och avfall. Livsmedelsverket anför i sitt remissyttrande över Stockholmskonventionen att avfall från fiskerinäringen inte får återkontaminera fiskevattnen, t.ex. Östersjön. Härmed avses enligt uppgift från Livsmedelsverket t.ex. fisk som landas, men som av skilda skäl inte når konsumenten. I samband med införandet av gemensamma gränsvärden kan de fiskmängder som på detta sätt måste tas till vara komma att öka.

Utskottet har inhämtat att inom EU diskuteras för närvarande provtagningsrutiner m.m. för att kontrollera gränsvärdena för dioxin och beslut i dessa frågor kan förväntas under våren 2002. Även på nationell nivå förs diskussioner mellan Livsmedelsverket, Fiskeriverket och bl.a. Jordbruksverket om hur kontrollen bör utformas. Utskottet förutsätter att de frågor som tas upp i motion MJ25 (v) yrkande 3 kommer att beaktas i den fortsatta beredningen av ärendet. Det anförda innebär att syftet med motionen i denna del i allt väsentligt torde bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

Giftfri miljö

Inledning

Våren 1999 godkände riksdagen med anledning av regeringens proposition 1997/98:145 Svenska miljömål (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183) ett system med 15 miljö kvalitetsmål, bl.a. Giftfri miljö. Det övergripande syftet med miljö kvalitetsmålen är att vi till nästa generation skall kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. När det gäller målet Giftfri miljö lämnade Miljömålskommittén (M 1998:07) förslag till sex delmål. Riksdagen godkände fem av dessa vid behandlingen av regeringens proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för Giftfri miljö och det sjätte vid behand-

lingen av proposition 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269 respektive bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02: 36).

Utskottet behandlar under detta avsnitt i huvudsak motioner från den allmänna motionstiden 2001.

Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om försiktighet och framförhållning vid tillverkning av nya kemiska ämnen (mp) och om förändring av EU:s kemikalielagstiftning (fp).

Motionerna

Enligt motion MJ291 (mp) om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne bör försiktighet och framförhållning gälla vid framtagning av nya kemiska ämnen. Ett kemiskt ämne skulle inte få tillverkas om det inte var nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kunde bevisa att det var ofarligt (yrkande 2).

Sverige bör enligt motion MJ521 (fp) arbeta för en förändring av EU:s kemikalielagstiftning. Utredningsansvaret bör gälla alla kemiska ämnen och produkter och information rörande alla kemiska ämnens egenskaper skall vara tillgänglig. Försiktighetsprincipen, som lämnar utrymme för åtgärder baserade på vetenskapligt grundad misstanke, bör föras in i alla direktiv (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö har riksdagen som delmål 1 beslutat att senast år 2010 skall uppgifter finnas om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden. För ämnen som hanteras i högre volymer och för övriga ämnen som t.ex. efter inledande översiktliga tester bedöms som särskilt farliga skall uppgifter om egenskaperna finnas tillgängliga tidigare än år 2010. Samma krav på uppgifter skall då gälla för såväl nya som existerande ämnen. Senast år 2020 skall det även så långt möjligt finnas uppgifter om egenskaperna hos alla oavsiktligt framställda och utvunna kemiska ämnen.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ291 (mp) yrkande 2 om att försiktighet och framförhållning bör gälla vid framtagning av nya kemiska ämnen. Som utskottet tidigare har anfört (bet. 2000/01:MJU15 s. 9 och 12) är det viktigt att försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen är vägledande för arbetet med att begränsa risker från användningen av kemikalier som sådana och i varor. Vidare är kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper grundläggande för allt säkerhetsarbete på kemikalieområdet, och därmed också en viktig förutsättning för

att skydda den biologiska mångfalden och människors hälsa. Sådan kunskap är också en förutsättning för att kunna bedöma vilka ämnen som omfattas av lagstiftning samt av fastställda riktlinjer för kemikaliepolitiken. Motionen bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Kommissionen presenterade den 13 februari 2001 sitt förslag till strategi för den framtida kemikaliepolitiken i gemenskapen (KOM/1999/719). I proposition 2000/01:65 Giftfri miljö anfördes att många av de åtgärder som krävs för att kunna nå målet Giftfri miljö innebär förändringar på EU-nivå. Sverige kommer att verka för att den kemikaliestrategi som nu utarbetas inom EU blir ett effektivt verktyg för att komma till rätta med problemen på kemikalieområdet. Utskottet instämde (bet. 2000/01: MJU15 s. 7) i regeringens bedömning att det är synnerligen angeläget att verka för att unionens gemensamma kemikaliestrategi, som nu skall utformas, får ett innehåll som kan bidra till att lösa många av de frågor som har betydelse för möjligheterna att nå en giftfri miljö.

Utskottet har inhämtat att Kemikalieinspektionens tjänstemän har deltagit i de expertgrupper som förberett det praktiska utarbetandet av strategin och att Sverige har varit pådrivande t.ex. för att persistenta och bioackumulerande ämnen skall omfattas av kravet på auktorisation. Mot bakgrund av de nu redovisade utgångspunkterna i arbetet för Giftfri miljö föreslår utskottet att motion MJ521 (fp) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Miljö- och hälsoinformation om varor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om innehållsdeklaration för kläder (kd) och varningstext för azofärgämnen (mp).

Motionerna

Enligt motion MJ210 (kd) bör krav på innehållsdeklaration för kläder införas. Det är viktigt att en sådan skapas så att kunden kan bedöma vilka kläder som kan ge utslag eller andra hudproblem (yrkande 2).

Azofärger är klassade som cancerogena och EU har inte låtit oss behålla vårt undantag för azofärgämnen. Enligt motion MJ232 (mp) bör en varningstext placeras på lädervaror innehållande sådana färger (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Enligt delmål 2, under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, skall varor senast år 2010 vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår. I proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö (s. 23) anfördes att regeringen kommer att verka för att ett system för information om varors innehåll av farliga kemiska ämnen införas inom EU. Systemet bör gälla för varor som tillverkas inom eller importeras till unionen. Det är viktigt att informationen är lätt att sprida och lätt att förstå. I propositionen anfördes vidare att regeringen avser att låta utreda de närmare detaljerna kring hur ett system

för miljö- och hälsoinformation för varor bör utformas och att den utredningen kan ligga till grund för arbetet med att vara pådrivande i dessa frågor inom EU. Utskottet instämmer i regeringens uttalande att, i avvaktan på att EU-system utvecklas för hälso- och miljöinformation för varor, frivilliga system för sådan information spelar en viktig roll. Frivillig information som lämnas av företagen kan vara granskad av tredje part. Exempel på sådana system, där granskning av tredje part förekommer, är positiv miljömärkning och miljövarudeklarationer. Det anförda innebär att syftet med motionerna MJ210 (kd) yrkande 2 och MJ232 (mp) yrkande 4 i allt väsentligt kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

Utfasning av särskilt farliga ämnen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att Sverige bör gå före för att fasa ut enskilda kemikalier och kemikaliegrupper (mp), förbud mot amalgamanvändning (mp, c), sanering och transport av kvicksilver (c), blyad ammunition (m), avvecklingsplan för bekämpningsmedel (mp) och behovet av ökad kunskap om förekomsten av bekämpningsmedelsrester i dricks- och grundvatten m.m. (mp).

Motionerna

Allmänt

Enligt motion MJ425 (mp) bör Sverige gå före för att fasa ut enskilda kemikalier och kemikaliegrupper (yrkande 2).

Kvicksilver och amalgam

Enligt MJ493 (c) bör miljöreglerna gälla för allt kvicksilver oavsett användningsområde. Den medicintekniska produkten amalgam består av två delar: Hälften är rent kvicksilver och resten är koppar, tenn och silver. Tandvården i Sverige använder ett ton kvicksilver varje år. När 4 gram kan förgifta en sjö innebär 1 000 kilo nytt kvicksilver i kretsloppet varje år ett miljöproblem (yrkande 1). I motionen anförts vidare att miljölagstiftningen bör gälla transporter av kvicksilver såväl till som från tandläkarmottagningen. Kvicksilver som transporteras till en tandläkarmottagning hanteras som vilken vara som helt, medan kvicksilver som transporteras därifrån bara får hanteras av godkända transportörer (yrkande 2). Vidare anförts att produkter innehållande kvicksilver för tandvården bör omfattas av exportförbudet år 2003. Kemikalieinspektionen har gett dentalföretagen en obegränsad dispens för att exportera kvicksilver till amalgam, och dispensen gäller t.o.m. år 2006 (yrkande 3). Sverige bör enligt motionärerna omgående anmäla till EU att vi inför generellt förbud mot amalgamanvändning senast år 2003. Sverige bör återropa den s.k. miljögarantin (yrkande 4). Producenterna bör vidare bära samtliga miljö-

kostnader för sanering och transport av kvicksilver. Att sanera avloppsrör i Umeå skulle kosta en halv miljon kronor per halvkilo kvicksilver jämfört med ett inköpspris om 456 kr hos ett dentalföretag (yrkande 5). Slutligen yrkas tillkännagivande om att arbetet med kvicksilversanering av avloppssystem bör intensifieras och att arbetet skall vara slutfört inom en viss angiven tid (yrkande 6).

I motion So636 (mp) anförs att Sverige har förbud för export av kvicksilver, men detta gäller inte för kvicksilver som skall användas inom tandvården. Det borde vara möjligt att förbjuda även sådan export (yrkande 7).

Bly

Enligt motion MJ331 (m) bör enhetliga regler för blyad ammunition gälla inom EU. Riksdagen har beslutat (1998/99:MJU6) att förbjuda blyhagel vid all jakt och i stort sett allt skytte. Blyhagel får inte användas vid skytte och jakt i våtmarker. Blykulor kommer från år 2008 att användas vid målskytte endast om det finns särskilda miljökulfång i vilka kulorna samlas upp (yrkande 1). Vidare anförs att om blyad ammunition förbjuds från år 2008 bör det finnas dispensmöjligheter för fältskytte (yrkande 2).

Bekämpningsmedel

Enligt motion MJ464 (mp) bör en avvecklingsplan upprättas för bekämpningsmedel (yrkande 1). Vidare anförs att Sverige bör hävda ett fortsatt förbud för de bekämpningsmedel som tidigare förbjudits här och hänvisa till de klimatologiska skillnaderna (yrkande 2). Motionärerna framhåller vidare att behovet av kunskap om bekämpningsmedel i yt-, grund- och dricksvatten är stort. Av 84 vattenverk som är förorenade av bekämpningsmedel har gränsvärdet 0,1 mikrogram per liter vatten överskridits på 40 av platserna (yrkande 3).

Även i motion MJ515 (mp) framhålls behovet av ökad kunskap om förekomsten av bekämpningsmedelsrester i dricks- och grundvatten (yrkande 8). Vidare framhålls behovet av ekonomiska styrmedel och andra åtgärder för att minska användningen av bekämpningsmedel. Arbeta med ett nytt handlingsprogram för att minska användningen av bekämpningsmedel har inletts på jordbruksverket. Det är lämpligt att frågan om en höjning av skatten på bekämpningsmedel tas upp i detta handlingsprogram (yrkande 9). En avvecklingsplan bör upprättas för bekämpningsmedel. Det handlingsprogram som nu utarbetas av Jordbruksverket bör göras om till en avvecklingsplan (yrkande 10).

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Enligt delmål 3, under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, skall nyproducerade varor så långt det är möjligt vara fria från cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen senast år 2007 samt från nya

organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande så snart som möjligt, dock senast år 2005 (jfr bet. 2000/01:MJU15 s. 17). Sådana varor skall så långt det är möjligt även vara fria från övriga organiska ämnen som är mycket långlivade och mycket bioackumulerande senast år 2010, från övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande senast år 2015.

Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Som utskottet anförde vid riksdagsbehandlingen av regeringens förslag till delmål (bet. 2001/02:MJU15 s. 14) bör delmålet kompletteras till att omfatta även hormonstörande, allergiframkallande och nervskadande ämnen, ämnen som är skadliga för immunsystemet samt andra ämnen som bedöms innebära motsvarande risk för människor. Strategier för genomförandet av delmålet och en precisering av kriterier för utfasningen av dessa farliga ämnen bör vara framtagna senast år 2005.

Utskottet har tidigare uttalat (bet. 2000/01:MJU15 s. 9) att det behövs kraftfulla åtgärder mot användningen av samtliga hälso- och miljöfarliga ämnen. I dag sker en omfattande handel med varor över nationsgränserna. De varor och kemikalier som används i Sverige är till övervägande delen tillverkade eller framställda i något annat land. Därför är det viktigt för Sverige att på internationell och europeisk nivå aktivt och kraftfullt verka för att farliga ämnen skall fasas ut för att därigenom göra det möjligt att nå målet Giftfri miljö. Genom att arbeta för en omställning i mer miljöanpassad riktning inom hela EU kan också utsläppen av farliga ämnen till luft och vatten begränsas. Därmed minskas risken för spridning av farliga ämnen till Sverige via luft och vatten. Det är också viktigt att EU:s regelsystem används på ett optimalt sätt. I detta sammanhang bör uppmärksammas att Europeiska kommissionen den 13 februari 2001 presenterade sitt förslag till strategi för den framtida kemikaliepolitiken i gemenskapen. Utskottet uttalade att det är synnerligen angeläget att verka för att unionens gemensamma kemikaliestrategi får ett innehåll som kan bidra till att lösa många av de frågor som har betydelse för möjligheterna att nå en giftfri miljö. Det anförda tillgodoser enligt utskottets uppfattning i allt väsentligt syftet med motion MJ425 (mp) yrkande 2. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Kvicksilver i amalgam

Vid behandlingen av proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö anförde utskottet (bet. 2000/01:MJU15 s. 17) att i enlighet med delmål 3 skall nyproducerade varor så långt det är möjligt vara fria från kvicksilver senast år 2003. Kvicksilver skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor som innehåller kvicksilver skall hanteras på ett sådant sätt att kvicksilvret inte läcker ut i miljön.

Utskottet anförde vidare att användningen av kvicksilver är reglerad i förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. Ett förbud mot export av kvicksilver samt av vissa varor som innehåller kvicksilver infördes redan år 1996. Kemikalieinspektionen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet om det finns skäl. Detta har hittills skett endast i ett fåtal fall. En dispens för dentalt amalgam gäller till år 2006.

Som en följd av regeringens förslag om reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112), som godkänkts av riksdagen, slopades tandvårdsersättning för amalgamfyllningar fr.o.m. år 1999 som ett led i strävan att avveckla dessa fyllningar. I både denna proposition och i regeringens miljömålsproposition (prop. 1997/98:145) betonar regeringen att det är angeläget att användningen av amalgam inom tandvården snarast upphör (jfr bet. 2000/01:MJU3 s. 57).

Socialutskottet anförde hösten 2001 (bet. 2001/02:SoU1 s. 18) att amalgam omfattas av EU-direktivet om medicintekniska produkter (93/42/EEG). Regeringen har konstaterat att det är svårt att förbjuda amalgam av folkhälsoskäl med stöd av innehållet i direktivet. I budgetpropositionen för år 2001 anförde regeringen att man borde undersöka möjligheterna att förbjuda amalgam av miljöskäl. Regeringen konstaterade också att s.k. tredjelandsavtal om medicintekniska produkter som EU ingått med andra länder kan ha betydelse för möjligheterna att förbjuda amalgam.

Socialministern anförde i ett frågesvar den 9 november 2001 att för närvarande bedriver kommissionen ett arbete med en riskvärdering av användning av kvicksilver för olika ändamål. Därefter kan frågan om en begränsning av användning och utsläppande på marknaden av produkter som innehåller kvicksilver tas upp i en arbetsgrupp med representanter för medlemsländerna. Detta arbete kan enligt uppgift från kommissionen påbörjas år 2002. Sverige kommer i detta sammanhang att aktivt verka för att möjlighet ges att förbjuda användningen av kvicksilver i amalgam.

Utskottet har inhämtat att regeringen för att begränsa användningen av kvicksilver avser att anmäla ett förbud mot användning av kvicksilver till EU.

Utredningen (dir. 1999:104) om slutförvaring av kvicksilver redovisade i juni 2001 betänkandet (SOU 2001:58) Kvicksilver i säkert förvar. Utredningens förslag övervägs för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen avser att under perioden 2002–2004 avsätta totalt 35 miljoner kronor för åtgärder som syftar till att öka kunskaperna om hälsoproblem relaterade till amalgam och andra dentala material samt förbättra omhändertagandet av patienter som relaterar sina symptom till sådana material (prop. 2001/02:51 s. 31). Både det nationella kunskapscentrumet för dentala material på Socialstyrelsen och Metallbiologiskt Centrum i Uppsala kommer att få kraftigt ökat stöd. Regeringen avser även att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över dessa frågor.

Utskottet föreslår i avvaktan på resultatet av det arbete som nu redovisats att motionerna MJ493 (c) yrkandena 1, 3 och 4 samt So636 (mp) yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller transport av kvicksilver finns bestämmelser dels i lag (1982:821) om transport av farligt gods och Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 2001:1) om transport av farligt gods på väg och i terräng, dels i 39 § avfallsförordningen (2001:1063). Syftet med bestämmelserna är att transporter ska ske på ett säkert sätt samt att avfallet skall omhändertas på en godkänd anläggning. Den som lämnar över s.k. verksamhetsavfall för transport är skyldig att kontrollera att transportören har vederbörliga tillstånd. I fråga om farligt avfall skall avfallslämnaren även kontrollera att mottagaren har det tillstånd som krävs för att hantera avfallet. Naturvårdsverket har i rapporten Ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall (rapport 5177) föreslagit att en verksamhetsutövares ansvar för sitt avfall preciseras. Rapporten är för närvarande föremål för övervägande i Miljödepartementet. Det anförda tillgodoser enligt utskottets uppfattning i allt väsentligt syftet med motion MJ493 (c) yrkande 2.

Naturvårdsverket har haft regeringens uppdrag att redovisa ett åtgärdsprogram för en mer effektiv och heltäckande insamling av uttjänta produkter och varor som innehåller kvicksilver. Uppdraget har redovisats i rapporten Åtgärdsprogram för insamling av kvicksilver (rapport 5030). När det gäller de frågor som tas upp i motion MJ493 (c) yrkandena 5 och 6 kan bl.a. de allmänna hänsynsreglerna och 10 kap. miljöbalken tillämpas när det gäller sanering av avloppssystem som innehåller amalgamavfall. Utskottet har inhämtat att Miljöförvaltningen i Stockholm inom ramen för de lokala investeringsprogrammen för en ekologiskt hållbar utveckling har utarbetat ett program för sanering av avlopp från tandläkarmottagningar. Miljöförvaltningen har även utarbetat en informationskrift om vilka krav som gäller för alla som är verksamma inom tandvården i Stockholm. Motionen i denna del bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som nu anförts.

Bly

Delmålet Utfasning av särskilt farliga ämnen innebär att nyproducerade varor så långt det är möjligt skall vara fria från bl.a. bly senast år 2010. Redan befintliga varor, som innehåller bl.a. bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön (bet. 2000/01:MJU15 s. 14 f.).

Som regeringen anförde i proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö (s. 36 f.) bör med tanke på handel och gränsöverskridande luftföroreningar kvicksilver, kadmium och bly avvecklas inom hela EU. Bly bör fasas ut genom en kombination av förbud och frivilliga åtgärder. Den största spridningen av bly till miljön sker genom användning av blyammunition och blybänken. I propositionen anfördes att regeringen avser att anmäla ett förbud för dessa användningsområden.

Redan vid riksdagsbehandlingen av proposition 1997/98:145 Svenska miljömål (bet. 1998/99:MJU6 s. 111) beslutades att användningen av blyhagel

för all jakt och i stort sett allt skytte skall förbjudas. Miljö- och jordbruksutskottet anförde därvid bl.a. följande. Förbudet bör gälla från den 1 januari 2000. Förbudet bör dock kunna tillämpas med en viss omställningstid. Enligt utskottets mening skall, i avvaktan på utvecklingen av fullgoda alternativ, förbudet förenas med en möjlighet till dispens för all icke våtmarksanknuten jakt, eftersök, fällfångst samt inskjutning av kulvapen. När det gäller vissa sportskyttegrenar avser regeringen att införa ett förbud mot blyhagel från den 1 januari 2004. Som framgår av propositionen ger Internationella skytteunionens regler för närvarande inte utrymme för användning av blyfri ammunition. Med hänsyn härtill bör även de sportskyttegrenar som ingår i det olympiska programmet omfattas av en dispensmöjlighet.

Miljödepartementet har notifierat ett förslag om att införa förbud mot att använda ammunition som innehåller bly. De notifierade ändringarna avser förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. Förslaget innebär att för ammunition som innehåller blyhagel införs även ett saluförings- och överlåtelseförbud. Ammunition som innehåller blyhagel får enligt förslaget inte användas vid jakt på våtmarksområden eller vid skytte från en viss angiven dag och inte heller användas vid jakt på andra områden än våtmarker efter en övergångstid. Härfter får ammunition som innehåller blyhagel inte heller yrkesmässigt saluföras eller överlåtas. Efter utgången av en viss annan övergångstid får kulammunition som innehåller bly inte användas vid jakt eller skytte. Undantag görs för skytte på skjutbana eller skjutfält där ammunitionen vid användning samlas upp i miljökulfång eller tas om hand på annat sätt som är godtagbart från hälso- och miljösynpunkt. Naturvårdsverket bemyndigas enligt förslaget att meddela föreskrifter om undantag från vissa av förbuden om det med hänsyn till syftet med eller säkerheten vid användningen inte finns något godtagbart blyfritt ammunitionsalternativ samt för vissa sportskyttegrenar om Internationella Sportskyttefederationens regler inte ger utrymme för användande av blyfri ammunition i dessa grenar.

Utskottet har inhämtat att EG-kommissionen har avstått från att yttra sig inom den tid som anges i förordning (1994:2029) om tekniska regler. Ärendet bereds för närvarande i Miljödepartementet. I avvaktan på resultatet av regeringens fortsatta överväganden i ärendet föreslår utskottet att motion MJ331 (m) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Bekämpningsmedel

Som regeringen anförde i proposition 2000/01:65 (s. 36) Kemikaliestrategi för giftfri miljö bör de ämnen som omfattas av delmål 3 inte förekomma i varor av något slag. Det innebär att de inte heller bör förekomma i bekämpningsmedel.

Sverige har sedan 1980-talet haft handlingsprogram för en minskad och säkrare användning av bekämpningsmedel i jordbruket. Nuvarande program innehåller flera åtgärder som, utöver gällande lagstiftning och tillsyn rörande registrering och spridning, omfattar olika former av ekonomiska styrmedel,

minskad användning, utbildning och informationsinsatser. Utskottet har inhämtat att ett nytt handlingsprogram för perioden 2002–2006 är under utarbetande och skall redovisas till regeringen den 30 juni 2002.

Bekämpningsmedel behandlas i EU:s sjätte miljöhandlingsprogram som antogs av miljöministrarna i juni 2001. Utskottet har inhämtat att inom ramen för detta program kommer bl.a. en tematisk strategi för bekämpningsmedelsanvändningen att utarbetas. Utskottet har också erfarit att Sverige verkar för en hög skyddsnivå för hälsa och miljö i ett arbete med att omregistrera aktiva substanser i bekämpningsmedel. Resultatet från detta arbete kommer enligt uppgift från Miljödepartementet att vara styrande för vilka ämnen som i framtiden kommer att finnas på marknaden.

Vidare kommer en översyn av växtskyddsdirektivet (91/414/EEG) att genomföras under innevarande år. Utskottet har inhämtat från Miljödepartementet att Sverige kommer att verka för att beslutskriterier utarbetas för att ta upp ämnen på den s.k. positivlistan samt att substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen införs och operationaliseras i direktivet. Utskottet förutsätter att den hittillsvarande svenska målsättningen för arbetet med bekämpningsmedel, att bibehålla en hög skyddsnivå för hälsa och miljö, bibehålls för arbetet inom EU. Utskottet har inhämtat från Miljödepartementet att Danmarks regering år 1997 tillsatte en kommitté för att bl.a. utreda konsekvenserna av en total utfasning av all användning av bekämpningsmedel. Enligt kommitténs slutrapport (Bichelrapporten) var en total utfasning inte realistisk, och kommittén föreslog i stället en strategi i tre steg med en generell minskning av användningen av bekämpningsmedel, en mindre exponering av biotoper som vattendrag och sjöar och ökad omläggning till ekologiskt jordbruk.

Det anförda innebär att motion MJ464 (mp) yrkandena 1 och 2 i allt väsentligt kommer att bli tillgodosedd. Motionen bör i denna del lämnas utan vidare åtgärd. Motion MJ515 (mp) yrkande 10 avstyrks.

Utskottet instämmer i vad som anförts i motionerna MJ464 (mp) yrkande 3 och MJ515 (mp) yrkande 8 om att det är viktigt att vi har tillräcklig kunskap om bekämpningsmedelsrester i yt-, grund- och dricksvatten. Riksdagen beslutade vid behandlingen av 2001 års budget att förstärka anslaget Miljöövervakning m.m. med 20 miljoner kronor utöver en tidigare aviserad ökning på 86,6 miljoner kronor (bet. 2000/01:MJU1 s. 13). Till grund för det utökade anslaget anfördes att Naturvårdsverket i tre uppdrag hade utrett en breddad och förstärkt miljöövervakning och visat att det fanns ett stort behov av att stärka miljöövervakningen. Behovet var särskilt stort när det gällde kemikalier, där ju bekämpningsmedel ingår. Härmed torde syftet med motionerna i allt väsentligt vara tillgodosett. Berörda motionsyrkanden bör lämnas utan vidare åtgärd.

Genom beslut den 28 juni 2001 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel (dir. 2001:55). Utredaren skall dels analysera och bedöma skatternas påverkan på användningen av bekämpningsmedel respektive handelsgödsel, dels bedöma vilka effekter de har på miljön. Med denna utgångspunkt skall utred-

ningen klargöra om skatterna bör förändras så att de kan fungera som mer effektiva styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts. Utredaren skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 30 juni 2002. I avvaktan på resultatet av utredarens arbete avstyrker utskottet motion MJ515 (mp) yrkande 9.

Fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier och riktvärden för miljö kvalitet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om farliga ämnen i kläder (kd, mp), PVC (mp), flamskyddsmedel (m, kd, mp), nonylfenol (mp), tennorganiska föreningar (fp) och farliga ämnen i babyprodukter (mp).

Motionerna

Textilier och läder m.m.

Enligt motion MJ210 (kd) bör arbetet inom EU med förbud mot farliga ämnen i kläder påskyndas. Kemikalier används för att göra textilierna skrynkelfria, stöta bort väta, vara flamskyddssäkra eller få vackra färger. Symptomen hos klädkonsumenterna är eksem, utslag eller andra hudreaktioner (yrkande 1).

I motion MJ232 (mp) anförs att forskning om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer bör initieras. Pentaklorfenol är ett konserveringsmedel som används för att läder inte skall mögla under långa transporter (yrkande 2). Substitutionsprincipen bör gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning. Det finns en tradition av en tillverkning med användning av mer ofarliga ämnen (yrkande 3). Vidare bör totalförbud införas mot pentaklorfenoler. Förbudet kan vara nationellt. Långa transporter medför att konserveringsmedel används för att läder inte skall mögla. Ett sådant konserveringsmedel är pentaklorfenol, vilket är förbjudet som träimpregneringsmedel, men är tillåtet i skor och även i barnskor. I maj 1999 beslutade EG-kommissionen, enligt miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU3, att all användning av pentaklorfenoler i princip skulle bli förbjuden inom EU. Detta gäller dock inte importerade varor (yrkande 5).

PVC

Enligt motion MJ26 (mp) bör all storskalig och relativt lätt ersättningsbar PVC snabbt fasas ut (yrkande 1).

Flamskyddsmedel

Enligt motion MJ233 (mp) bör försiktighetsprincipen gälla nya flamskyddsmedel (yrkande 1). Vidare anförs att alternativ bör tas fram för ämnet trifenylofosfat. Trifenylofosfat, som är en mjukgörare och ett flamskyddsmedel, har

upptäckts i nya datorskärmar. Ämnet är allergiframkallande och bör ersättas med ett alternativt, oskadligare medel (yrkande 2). De bromerade flamskyddsmedlen bör fasas ut i snabb takt. Det räcker inte längre med frivilliga avvecklingsinsatser för att stoppa de farliga ämnena (yrkande 3). Vidare framhålls i motionen att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen bör bli genomfört. Sverige bör också medverka till att EU inför ett förbud (yrkande 4).

Regeringen bör enligt motion MJ254 (m) lägga fram förslag om förbud mot nuvarande flamskyddsmedel. De höga halterna av flamskyddsmedel i modersmjölken har blivit ett allvarligt hälsoproblem i vårt land.

Sverige bör enligt motion MJ519 (kd) i EU verka för ett förbud av penta-, okta- och dekaBDE. Bromerade flamskyddsmedel påverkar levern och kan ge hormonella skador hos människor. Ett av de mest använda medlen är PBDE, som i sin tur består av penta-, okta- och dekaBDE. Ett förbud mot pentaBDE förbereds i EU. Parlamentet föreslår att kommissionens förslag att förbjuda produktion och import av pentaBDE skall utvidgas till ett förbud även av okta- och dekaBDE. Motionärerna kräver att Sverige verkar för att produktion och import av penta-, okta- och dekaBDE förbjuds i EU (yrkande 12).

Nonylfenol

Substitutionsprincipen bör enligt motion MJ291 (mp) användas för att snarast ersätta nonylfenol. Nonylfenol ingår i tvättmedel och plaster, och under lång tid har man känt till att nonylfenol är ett bioackumulerande miljögift. Nonylfenol har östrogena verkningar och substitutionsprincipen bör användas för att snarast ta bort nonylfenol ur produktionen (yrkande 1).

Tennorganiska föreningar

Enligt motion MJ294 (fp) bör ett totalförbud införas mot TBT och andra tennorganiska föreningar när det gäller användning på båtar, trävaror, textilier eller andra varor (yrkande 1). Vidare bör ett totalförbud införas mot TBT såvitt gäller såväl påmålning som krav på att samtliga skepp bör avlägsna redan påmålad TBT redan före år 2003 (yrkande 2).

Övriga frågor

Enligt motion MJ349 (mp) bör babyprodukter inte innehålla ämnen som är skadliga för hälsan. De hälsoskadliga, misstänkt cancerogena och allergiframkallande ämnena bör förbjudas i produkter framställda för användning till små barn (yrkande 1). Babyprodukter bör inte heller innehålla produkter som är skadliga för miljön. Av hänsyn till den yttre miljön och att många ämnen kan skada miljön i ett kortare eller längre perspektiv, så bör även dessa ämnen avvecklas (yrkande 2). I motionen anförts vidare att babyprodukter inte bör innehålla produkter som är allergiframkallande eller cancerframkallande (yrkande 3). De hälsoskadliga, misstänkt cancerogena och allergiframkal-

lande ämnena bör förbjudas i produkter framställda för användning till små barn (yrkande 4). Motionärerna framhåller slutligen att fastlagda kriterier bör tas fram för produkter som används till små barn. Små barns högre känslighet för yttre påverkan på huden bör tas med i rekommendation för ämnen som ingår i produkter till små barn (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Allmänt

Enligt delmål 4, under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, skall hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen minska fortlöpande fram till år 2010 enligt indikatorer och nyckeltal som skall fastställas av berörda myndigheter. Under samma tid skall förekomsten och användningen av kemiska ämnen som försvårar återvinning av material minska. Tillverkare, importörer, leverantörer och användare av kemiska produkter och andra varor bedriver ett systematiskt miljöarbete t.ex. med stöd av system för miljöledning som omfattar kemikaliesäkerhet. De tar ansvar för produkterna, så att dessa inte medför oacceptabla risker i något hanteringsled.

Vid behandlingen av proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö ställde sig utskottet bakom regeringens avsikt att verka för att arbetet med att bedöma och kontrollera risker inom EU ändras. Arbetet bör i huvudsak inriktas mot de ämnen som inte omfattas av delmålet om utfasning av särskilt farliga ämnen (delmål 3), eftersom dessa bör fasas ut utan att riskbedömning behöver göras. Vidare bör företagen ges ett större ansvar för riskbedömning och riskhantering, och arbetet med riskbedömningarna bör påskyndas genom att bedömningsmetoderna utvecklas.

Delmål 5 innebär att för minst 100 utvalda kemiska ämnen, som inte omfattas av delmål 3, skall senast år 2010 finnas riktvärden fastlagda av berörda myndigheter. Riktvärdena skall ange vilka halter som får förekomma i miljön eller vilka halter människor högst får utsättas (exponeras) för. Syftet är att riktvärdena på sikt skall fastställas som miljö kvalitetsnormer. Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket bör ges huvudansvaret för att utveckla riktvärdena. Andra myndigheter bör involveras i arbetet efter behov. Företagen måste arbeta för att riktvärdena inte skall överskridas.

Textilier och läder m.m.

När det gäller frågor om farliga ämnen i kläder har Kemikalieinspektionen i rapporten Kemikalier i textilier konstaterat att ett stort ansvar ligger på tillverkare och importörer av textilier att undersöka vilka ämnen som används i olika led av textiltillverkningen och i textiltillbearbetningen. Enligt rapporten är det angeläget att breda kunskaper om ingående kemikalier sprids till textilhanterare och även till slutanvändare. Det åligger branscherna att fortsätta med information och kunskapsspridning. I rapporten anför vidare att Kemikalieinspektionen avser att följa utvecklingen genom kontakter med branschen.

Det övergripande målet Giftfri miljö och delmålen för att nå detta miljö-kvalitetsmål, särskilt utfasning av särskilt farliga ämnen, gäller också textilier. Kemikalieinspektionen har föreslagit ett förbud mot s.k. azofärgämnen i textilier och lädervaror (jfr bet. 2000/01:MJU3 s. 57). Utskottet har inhämtat att ett direktiv med förbud mot vissa azofärgämnen, som vid kontakt med hud kan ge upphov till farliga arylaminer, för närvarande slutbehandlas inom gemenskapen. Förslaget behandlas i en andra läsning i Europaparlamentet och kommer sannolikt att kunna antas slutligt före årets utgång.

I avvaktan på resultatet av det arbete som således pågår finner utskottet inte anledning att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna MJ210 (kd) yrkande 1 och MJ232 (mp) yrkandena 2 och 3.

Det är inte tillåtet att använda pentaklorfenol i Sverige (jfr bet. 2000/01:MJU3 s. 53). Det finns däremot inget förbud mot förekomst i importerade produkter. Sverige hade fram till den 31 december 1998 övergångsregler när det gällde begränsningar för bl.a. pentaklorfenol. I maj 1999 antog kommissionen ett tilläggsdirektiv till begränsningsdirektivet (76/769/EEG) som påverkade användningen av bl.a. pentaklorfenol. Tilläggsdirektivet innebär att all användning av pentaklorfenol i princip är förbjuden i hela gemenskapen. Frankrike, Irland, Portugal, Spanien och Storbritannien har dock medgivits undantag från förbudet fram t.o.m. år 2008. Frågan om ett förbud mot förekomsten av pentaklorfenol i textilier och lädervaror har aktualiserats av Kemikalieinspektionen som haft regeringens uppdrag att se över gällande regelverk på detta område. Eftersom tilläggsdirektivet inte omfattar förekomsten av pentaklorfenol i importerade varor skulle ett nationellt förbud kunna aktualiseras. Enligt utskottets mening får det dock i första hand ankomma på regeringen att pröva frågan om ett nationellt förbud mot förekomsten av pentaklorfenol i produkter. Motion MJ232 (mp) yrkande 5 avstyrks.

PVC

I samband med riksdagens behandling av de övergripande nationella miljö-kvalitetsmålen konstaterade utskottet (jfr bet. 2000/01:MJU3 s. 55) att Sverige är en liten marknad internationellt sett och att det därför kan vara svårt att införa svenska särkrav riktade mot produkter som i dag tillverkas av PVC. Svensk industri har dock visat att det på frivillig väg är möjligt att i vissa produktgrupper ersätta farliga tillsatser i PVC och i andra produktgrupper byta ut PVC mot andra material. Utskottet framhöll samtidigt betydelsen av att tillverkare och importörer fortsätter att verka för att minska miljöbelastningen från PVC, utveckla bättre PVC och ersätta PVC med andra material där användningen av PVC-material misstänks skada miljön och människors hälsa (1998/99:MJU6). När det gäller avvecklingen av skadliga och misstänkt skadliga mjukgörare i PVC har Kemikalieinspektionen redovisat ett uppdrag till regeringen rörande utvecklingen av tidigare redovisade avvecklingsplaner. Kemikalieinspektionen har också haft i uppdrag att se till att tillverkare och importörer fortsätter att verka för att minska miljöbelastningen från PVC,

utveckla bättre PVC och ersätta PVC med andra material där användningen av PVC misstänkts skada miljön och människors hälsa.

Kemikalieinspektionens redovisningar till regeringen om tennorganiska stabilisatorer i PVC och om arbetet för minskad miljöbelastning från PVC finns utgivna som rapporter från kemikalieinspektionen, nr 5/00 och 2/01. Rapporterna övervägs för närvarande inom Miljödepartementet.

EG-kommissionen presenterade år 2000 en grönbok om PVC (KOM[2000]469) och utarbetar för närvarande en vitbok som enligt vad utskottet har erfårit kommer att innehålla en mer konkret strategi för PVC med ett livscykelerspektiv på PVC-användningen. Motion MJ26 (mp) yrkande 1 bör i avvaktan på resultatet av de överväganden som pågår lämnas utan vidare åtgärd.

Flamskyddsmedel

Utskottet har tidigare uttalat när det gäller försiktighetsprincipen i visst fall (bet. 2000/01: MJU15 s. 22) att det enligt de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens 2 kap. åligger varje verksamhetsutövare att undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas med produkter som kan anses vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med kemisk produkt. Detta gäller även om ett ämne inte blir föremål för något slag av begränsning eller blir helt förbjudet. Det åligger också alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö (försiktighetsprincipen). Motion MJ233 (mp) yrkande 1 bör med det anförda anses vara huvudsakligen tillgodosedd.

Bromerade flamskyddsmedel är en stor grupp ämnen som tillsätts material för att förändra deras brandegenskaper. Kemikalieinspektionen har identifierat nära 250 bromerade föreningar som används som flamskyddsmedel. I samband med 1991 års miljöpolitiska beslut (prop. 1990/91:90, bet. 1990/91:JoU30, rskr. 1990/91:338) sattes målet upp om en begränsning av användningen av bromerade flamskyddsmedel och om en snabb avveckling av de ämnen inom ämnesgruppen som är mest skadliga för miljön. Som utskottet tidigare har anförat (2000/01: MJU3 s. 53) har Kemikalieinspektionen, på regeringens uppdrag, utarbetat ett förslag till en snar avveckling av PBB och PBDE inklusive eventuella förbud. Bromerade flamskyddsmedel har sedan år 1988 ingått i OECD:s riskbegränsningsprogram, International Program on Chemical Safety (IPCS), som har gett ut ett antal rekommendationer. I Esbjergdeklarationen år 1995 enades miljöministrarna om att bromerade flamskyddsmedel skall ersättas med mindre farliga ämnen där det finns alternativ. Sverige driver även frågan om bromerade flamskyddsmedel inom Oslo- och Pariskonventionen.

Inom EU är vissa bromerade flamskyddsmedel reglerade i begränsningsdirektivet (76/769/EEG). Användning av PBB i textilier med hudkontakt har förbjudits. Den föreslagna avvecklingen av PBB och PBDE innebär en fortsättning av det arbete som har påbörjats av den svenska industrin i syfte att minska risken för dessa ämnens skadliga effekter i miljön. Behovet av ökade kunskaper ligger i linje med den utredningsskyldighet som vilar på tillverkare och importörer av kemiska produkter i Sverige. Bromerade flamskyddsmedel omfattas, utöver nu beskrivna åtgärder, även av den utfasning som följer av ovan nämnda riktlinjer om de innehar sådana egenskaper eller ger upphov till sådana effekter som riktlinjerna avser.

Utskottet har inhämtat från Kemikalieinspektionen att tillverkningen i Europa av PBB har upphört på frivillig väg. Sverige har drivit frågan om förbud mot bromerade flamskyddsmedel, speciellt de tre bromerade difenyletterna pentaBDE, oktaBDE och decaBDE. Kommissionen har inom ramen för begränsningsdirektivet (76/769/EEG) föreslagit (KOM[2001]12) förbud mot användning och utsläppande på marknaden av pentaBDE och varor som innehåller pentaBDE. Detta förslag är för närvarande föremål för parlamentets andra läsning. OktaBDE och decaBDE är föremål för riskbedömningar.

Vidare behandlas ett förslag till direktiv om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter, KOM(2000)347. Enligt förslaget får fr.o.m. den 1 januari 2007 ny elektrisk och elektronisk utrustning som kommer ut på marknaden inte innehålla PBB och/eller pentaBDE. OktaBDE och decaBDE kommer enligt förslaget att utvärderas i ett senare skede.

I avvaktan på det arbete som således pågår finner utskottet inte anledning att göra något uttalande med anledning av motionerna MJ233 (mp) yrkandena 3 och 4, MJ254 (m) och MJ519 (kd) yrkande 12. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Utskottet anförde i november 2000 (bet. 2000/01:MJU15 s. 22) att någon aktivitet som är särskilt riktad mot trifenylfosfat inte pågår i Regeringskansliet eller hos den ansvariga myndigheten. Trifenylfosfat är ett ämne som kan användas som ersättning för bromerade flamskyddsmedel.

Utskottet har inhämtat att det finns fallstudier som visat på allergi mot trifenylfosfat. Sverige har i arbetet med EU:s kemikaliestrategi verkat för att producenterna bör ta ett större ansvar än tidigare för att de kemikalier som används inte ger upphov till skador på hälsa och miljö. Detta innebär att producenterna måste ha tillräckligt med kunskap om alla ämnen som produceras eller importeras för att säkerställa skyddet för människors hälsa och miljön. Kemikalieinspektionen bevakar givetvis fortlöpande rapporteringen över negativa effekter av olika kemiska produkter och kan vid behov vidta eller föreslå åtgärder. Motion MJ233 (mp) yrkande 2 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Nonylfenol

Utskottet har tidigare anfört (2000/01:MJU3 s. 54) att i samband med 1991 års miljöpolitiska beslut uttalades att minst 90 % av användningen av nonylfenoletoxilater bör ha upphört till år 2000 genom frivilliga åtgärder inom berörda branscher. Efter denna tidpunkt bör nonylfenoletoxilater endast användas om risken för spridning till miljön är mycket liten. Det uppsatta målet har i stort sett uppnåtts, och utskottet anförde våren 1999, i samband med riksdagens behandling av propositionen om de övergripande nationella miljö kvalitetsmålen, att det positiva resultatet från avvecklingsarbetet innebär att även den fortsatta avvecklingen kan ske på frivillig väg. Detta innebär att resterande användning av nonylfenoletoxilater, som leder till direkta utsläpp, skall fasas ut snarast eller senast år 2000. På sikt bör all användning av nonylfenoletoxilater ersättas med mindre miljöskadliga alternativ (1998/99:MJU6 s. 115). Utskottet har också erfarit att frågan om begränsning av nonylfenol diskuteras inom EU.

Utskottet har vidare inhämtat från Kemikalieinspektionen att användningen i Sverige av nonylfenoletoxilater sedan år 1990 har minskat med över 90 % (PM 1/01) och att det är de användningsområden med störst risk för utsläpp till miljön som har avvecklats. Enligt utskottets mening får det ankomma på Kemikalieinspektionen att verka för och följa avvecklingen av nonylfenoletoxilater. Det anförda innebär att syftet med motion MJ291 yrkande 1 i allt väsentligt blir tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

Tennorganiska föreningar

Förenta Nationernas sjöfartsorganisation IMO (International Maritime Organisation) har beslutat konventionen om skadliga antifoulingssystem för fartyg (AFS-konventionen). Konventionen innebär att skadliga s.k. antifoulingssystem, bl.a. giftiga ämnen i båtbottnfärger, skall förbjudas eller begränsas. Antifouling är en term för system för att hindra påväxt på båtar, antingen båtbottnfärger eller mekaniska borttagningssystem. Det första förbudet gäller tennorganiska föreningar och steg ett innebär att det fr.o.m. den 1 januari 2003 är förbjudet att måla fartygsskrov med färger som innehåller tennorganiska föreningar. Steg två innebär ett förbud mot förekomsten av sådan färg på fartygs skrov fr.o.m. den 1 januari 2008. Målsättningen med konventionen är att den även skall inkludera andra skadliga s.k. antifoulingssystem. Konventionen innebär att färger som innehåller tributyltenn inte kommer att kunna godkännas efter den 31 december 2002. Utskottet har inhämtat att inom EU pågår arbete med att införliva FN-konventionens text i bl.a. begränsningsdirektivet (76/769/EEG). Inom EG-kommissionen övervägs även en ny reglering som inkluderar uppföljning och kontroll av fartyg.

Kemikalieinspektionen har i 2002 års regleringsbrev fått i uppdrag att i samarbete med Sjöfartsverket och Naturvårdsverket ta fram underlag för ratificering av FN:s internationella konvention om skadliga antifoulingssystem

för fartyg. Underlaget skall inkludera förslag till eventuella lagändringar, förslag till ansvariga myndigheter för de olika områden som konventionen täcker samt konsekvenser för införandet av konventionen. Förslaget skall redovisas senast den 12 maj 2002. I avvaktan på resultatet av det fortsatta beredningsarbetet bör motion MJ294 (fp) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga frågor

I delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö anges att bl.a. nyproducerade varor som används på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet skall så långt det är möjligt vara fria från vissa angivna farliga ämnen. Under delmål 2 anges att varor senast år 2010 skall vara försedda med hälso- och miljöinformation om de farliga ämnen som ingår för att underlätta för inköpare och även konsumenterna att tillämpa produktvalsprincipen. Det är viktigt att informationen är lätt att sprida och lätt att förstå, särskilt för privatpersoner utan kemisk kunskap. Regeringen kommer enligt proposition 2000/01:65 Kemikalierstrategi för giftfri miljö att verka för att ett EU-gemensamt system tas fram för utformning av hälso- och miljöinformation för varor som inte är kemiska produkter. Regeringen avser att låta utreda de närmare detaljerna kring hur ett system för miljö- och hälsoinformation för varor bör utformas. I propositionen anføres (prop. 2000/01:65 s. 23) att utredningen därefter kommer att ligga till grund för Sveriges arbete med att vara pådrivande i dessa frågor inom EU.

I väntan på att ett system införs bör företagen på frivillig väg lämna hälso- och miljöinformation. Utskottet utgår från att när det gäller produkter för barn kommer detta arbete att innebära att företagen kan ange att de klassade ämnen förekommer i halter som bedöms vara oskadliga för barns hälsa.

Läkemedelsverket är tillsynsmyndighet för produktgruppen hygienartiklar, där även hygienprodukter för barn ingår. Enligt förordning (1993:1283) om kosmetiska och hygieniska produkter samt Läkemedelsverkets föreskrifter skall tillverkarna för vissa typer av ämnen använda ämnen som är godkända av verket. I de fall där verket inte har gjort en bedömning av ett ämne ansvarar tillverkaren för att detta görs. Produkten måste uppfylla kravet att vara ofarlig för människors hälsa, vilket innebär att tillverkaren måste göra en riskbedömning utifrån att barn använder deras produkter. I innehållsdeklarationerna skall ingredienserna deklarerars i fallande skala efter mängd på förpackningen. Vidare får de inte överskrida de maxgränser som verket tillåter.

För att följa upp miljömålet Giftfri miljö har regeringen lämnat i uppdrag åt Läkemedelsverket att utreda miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter inklusive deras förpackningar.

Utskottet föreslår att motion MJ349 (mp) yrkandena 1–5 lämnas utan vidare åtgärd i den mån motionen inte tillgodosetts med det anförda.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avfallsförbränning (punkt 2)

av Jonas Ringqvist (v), Kjell-Erik Karlsson (v), Maria Wetterstrand (mp) och Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ25 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:MJ26 yrkande 2 och avslår motion 2001/02:MJ269.

Ställningstagande

För närvarande pågår en utbyggnad av förbränningskapaciteten i den svenska avfallshanteringen. Det finns farhågor för att detta skall öka utsläppen av dioxiner. Det är angeläget att åtgärder vidtas med anledning av den pågående utbyggnaden av sopförbränningsanläggningar i samband med en ratificering av protokollet.

Vi anser att inga nya avfallsförbränningsanläggningar bör byggas förrän en utredning har gjorts av dels miljökonsekvenserna av den samlade utbyggnaden, dels huruvida utbyggnaden och därmed vidhängande åtgärder är förenliga med Stockholmskonventionen. Vidare bör det handlingsprogram som skall tas fram av Naturvårdsverket för att begränsa oavsiktligt utsläppande av POP-ämnen avvaktas.

Mot bakgrund av resultaten av de pågående utredningarna om avfallspolitiken bör regeringen vidare återkomma till riksdagen med en samlad bedömning av vilka åtgärder som är nödvändiga för att den framtida avfallshanteringen skall bli ekologiskt hållbar. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Produkter och avfall från fiskenäringen (punkt 4)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ25 yrkande 3.

Ställningstagande

Livsmedelsverket tar i sitt remissyttrande upp frågan om kemisk återkontaminering av vatten genom produkter och avfall från fiskenäringen. Vi anser att Livsmedelsverket bör få i uppdrag att i samråd med Fiskeriverket och Naturvårdsverket se över frågan och föreslå en eventuell strategi för att hantera detta problem. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Tillverkning av nytt kemiskt ämne (punkt 5)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ291 yrkande 2.

Ställningstagande

Försiktighet och framförhållning bör gälla vid framtagna av nya kemiska ämnen. Ett kemiskt ämne har många gånger visat sig ha långt fler biverkningar än vad man från början har insett. Ett kemiskt ämne borde inte få tillverkas om det inte var nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kunde bevisa att det var ofarligt. Nu måste i stället samhället bevisa dess skadlighet, för ingen människa kan förutsäga ett ämnes alla verkningar. Detta bör ges regeringen till känna.

4. EU:s kemikalielagstiftning (punkt 6)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ521 yrkande 5.

Ställningstagande

Ambitionen att skapa en giftfri miljö kräver stora insatser från samhällets samtliga aktörer. En ny kemikaliepolitik bör utgå från att de övergripande beslutsprinciperna skall vara att försiktighetsprincipen följs, att förorenaren betalar och att utredningsansvaret skall gälla alla kemiska ämnen. Strategier för hur EU:s kemikalier regler skall reformeras och hur Sverige bättre skall kunna utveckla sitt nationella lagutrymme måste också ingå. För att öka skyddet för människors hälsa och miljö vill vi liberaler att Sverige arbetar för en förändring av EU:s kemikalielagstiftning. Vi vill att utredningsansvaret skall gälla alla kemiska ämnen och produkter samt att information om alla kemiska ämnens egenskaper skall vara tillgängliga. Försiktighetsprincipen,

som lämnar utrymme för åtgärder baserade på vetenskapligt grundad misstanke, bör föras in i alla direktiv. Speciellt angeläget är att så sker i begränsningsdirektivet. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Utfasning av enskilda kemikalier och kemikaliegrupper (punkt 8)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ425 yrkande 2.

Ställningstagande

I proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri miljö anges en del principer för den framtida kemikaliehanteringen. Många av förslagen förutsätter emellertid att EU skärper sin strategi. Kemikalier är som bekant varor och finns i varor för vilka fri rörlighet inom unionen gäller. Enligt Miljöpartiet bör regeringen kräva inom EU att få gå före och förbjuda enskilda kemikalier och grupper av kemikalier vi inte vill ha. Problemen med miljögifter är i huvudsak skapade under nu levande människors livstid. Det är därför rimligt att vi de närmaste 20 åren tar krafttag för att klara en avgiftning av samhället. Det är vi skyldiga kommande generationer. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Kvicksilver i amalgam (punkt 9)

av Maria Wetterstrand (mp) och Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ493 yrkande 1 samt avslår motionerna MJ493 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02: So636 yrkande 7.

Ställningstagande

Kvicksilver är ett av de giftigaste ämnen vi känner till. Fyra gram kvicksilver är tillräckligt för att förgifta en mindre sjö och göra fisken oätlig. Tandvården i Sverige använder fortfarande ett ton kvicksilver varje år. När 4 gram kan förgifta en sjö innebär 1 000 kilo nytt kvicksilver i kretsloppet varje år ett miljöproblem som raserar vägen mot ett giftfritt samhälle.

Sveriges riksdag beslutade 1994 att amalgamet skulle avvecklas till 1997. Många som arbetat länge för ett amalgamförbud tyckte redan då att det var ett senkommet beslut, men inträdet i EU hindrade planerna och något förbud har

ännu inte genomförts. Eftersom amalgam nu klassas som en medicinskteknisk produkt tillämpas inte miljöreglerna. Detta är en orimlig politik. Påverkan på naturen är givetvis densamma vare sig kvicksilverutsläppen kommer från varor som termometrar och batterier eller från amalgamfyllningar. Miljöreglerna måste gälla för allt kvicksilver oavsett hur det används. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Avvecklingsplan för bekämpningsmedel (punkt 13)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ464 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:MJ515 yrkande 10.

Ställningstagande

Det är dags att ta fram en radikal avvecklingsplan för bekämpningsmedel i Sverige för att få ett samhälle som är ekologiskt långsiktigt hållbart. Som ett första steg bör en avvecklingsplan för bekämpningsmedel tas fram. Vi anser att den handlingsplan som Jordbruksverket nu arbetar med bör göras om till en avvecklingsplan. Planen bör innehålla styrmedel, såväl ekonomiska som andra, som snabbt leder till målet.

Inom EU ser man just nu över vilka bekämpningsmedel som skall vara godkända. För Sverige kan det leda till en rejäl tillbakagång. Sverige bör hävda ett fortsatt förbud för de bekämpningsmedel som tidigare förbjudits här och hänvisa till de klimatologiska skillnaderna. Med kallare jordar sker inte nedbrytningen som tillverkarna beräknat och risken är uppenbar att läckaget till vatten blir större. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Utfasning av PVC (punkt 18)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ26 yrkande 1.

Ställningstagande

I enlighet med artikel 5 punkt C i Stockholmskonventionen är det för att förebygga oavsiktlig nybildning av POP-ämnen viktigt att undvika att PVC-haltigt avfall hamnar i produkt- och avfallsströmmar som i sin tur utsätts för termiska processer. Konsekvensen är att användningen av PVC överlag bör minimeras. Miljöpartiet ansluter sig till Naturskyddsföreningens förslag att all

storskalig och relativt lätt ersättningsbar PVC snabbt skall fasas ut. Exempel är PVC-golv till torra utrymmen och PVC-haltig målarfärg. PVC kan förorena metaller vars nedsmältning för återvinning kan resultera i dioxinutsläpp. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 20)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ233 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2001/02: MJ254 och 2001/02: MJ519 yrkande 12.

Ställningstagande

Bara sju flamskyddsmedel har genomgått en ordentlig undersökning hos Kemikalieinspektionen. Kemikalieinspektionen arbetar med att begränsa användningen av bromerade flamskyddsmedel, både nationellt och inom ramen för OECD, PARCOM och EU. I regeringens proposition Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige (1997/98:145) finns de bromerade flamskyddsmedlen med. Regeringen slår fast att användningen bör begränsas och att de särskilt farliga PBB och PBDE kommer att avvecklas.

Kemikalieinspektionen lämnade den 15 mars 2000 en rapport till regeringen som innehåller förslag om att ett förbud för bromerade kolväten införs senast januari 2004. Detta välkomnar Miljöpartiet. Förbudet skall gälla PBDE och PBB. Det räcker inte längre med frivilliga avvecklingsinsatser för att stoppa de farliga ämnena. Sverige bör också medverka till att EU inför ett förbud. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Kemikalier

av Maria Wetterstrand (mp).

I flera motioner uppmärksammar Miljöpartiet enskilda ämnen som vi anser bör fasas ut eftersom de inte hör hemma i ett ekologiskt hållbart samhälle. Det gäller nonylfenol, pentaklorfenol, trifenylfosfat, bromerade flamskyddsmedel, bekämpningsmedel och amalgam. Vidare föreslås att all storskalig och relativt lätt ersättningsbar PVC snabbt bör fasas ut. När det gäller babyprodukter anser vi att det är särskilt viktigt att dessa inte innehåller ämnen som är skadliga för hälsan. I en motion föreslås därför att ämnen som är misstänkt cancerogena eller allergiframkallande bör förbjudas i babyprodukter och produkter riktade till små barn. Azofärgämnen är allergiframkallande och användandet av dessa i kläder borde kräva varningstext.

Vi anser att Sverige måste gå före och förbjuda dessa ämnen. En del av dem, som exempelvis nonylfenoler, liknar hormoner och påverkar arter i miljön. Andra har hög giftverkan och är såväl mutagena som cancerogena. Biociderna riskerar att förstöra vårt viktigaste livsmedel vattnet.

I de miljömål som beslutats finns målet Giftfri miljö. Vi har i detta betänkande valt att inte reservera oss på alla dessa punkter, utan förutsätter att det arbete som planeras, och delvis redan sker, med att nå miljömålet Giftfri miljö kommer att leda till att frågor som rör dessa och andra kemikalier aktualiseras kontinuerligt. Miljöpartiets uppfattning är att Sverige skall gå före och införa strängare regler än vad andra länder i EU har. Det är viktigt och absolut nödvändigt att visa att det går att skapa ett gott samhälle i ekologisk balans.

Vi i Miljöpartiet har vid ett flertal tillfällen motionerat och i andra sammanhang lyft fram frågan om ekonomiska styrmedel för att fasa ut användningen av bekämpningsmedel, liksom frågan om kontroll av bekämpningsmedel i dricks- och grundvatten. Vi avser att driva detta även fortsättningsvis, och jag vill här tydliggöra våra ståndpunkter även vad gäller de yrkanden där vi i dagsläget valt att inte reservera oss.

Trots att arealen bekämpade grödor minskar har bekämpningsmedelsanvändningen ökat varje år sedan 1995, i ton räknat. Sett som antalet doser har det skett en löpande uppgång i användningen från 1,7 doser per hektar i början av 1990-talet till 2,6 doser per hektar under 1999. Den snabba ökningen innebär att svenska bönder nu besprutar i stort sett lika mycket som sina danska kollegor, och med denna takt i ökningen kommer de snart att ha gått

om. Det som skiljer länderna åt är storleken på bekämpningsmedelsskatten. Den danska skatten är nu 10 gånger så hög som den svenska.

I början av sommaren 2001 rapporterades om rester av flera olika totalförbudna bekämpningsmedel i 84 dricksvattentäkter runt om i landet. Det får betraktas som mycket oroväckande. Idag finns inget miljöövervakningsprogram för att kontinuerligt mäta bekämpningsmedelsrester. I Skåne har rester hittats i så gott som alla prover. De kan bli kvar i flera år och påverkar ekosystemet hela tiden. Bekämpningsmedel bör inkluderas i miljöövervakningen, även de nya lågdospreparaten. Substanser borde inte få godkännas om inte analysmetoder finns för att finna substansen och dess nedbrytningsprodukter i mark och vatten. Vem som har ansvar vid skada orsakad av läckage från bekämpningsmedel behöver utredas.

Amalgam påverkar människors hälsa mycket redan i dag. Enligt miljömålet Giftfri miljö skall nyproducerade varor så långt det är möjligt vara fria från kvicksilver senast år 2003. Amalgam är den dominerande källan till utsläpp av kvicksilver. Via kremering och via avloppet hamnar kvicksilver i såväl luft som vatten. Enligt uppgifter från Socialstyrelsen användes 975 kg kvicksilver i amalgam år 1999. Jag vill tydliggöra vår ståndpunkt i de frågor där vi valt att inte reservera oss i detta betänkande.

Det är viktigt att minska riskerna med transport av kvicksilver till tandläkarmottagningarna. I dag hanteras det som vilken vara som helst, utan krav på godkända transporter. Det exportförbud som i dag gäller för kvicksilver borde även gälla för kvicksilver i amalgam. Det är vår uppfattning att den dispens som finns för detta snarast bör dras in.

2. Avfallsförbränning (punkt 2)

av Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m) och Per-Samuel Nisser (m).

Vi varnade vid införandet av deponiskatten för att den bl.a. skulle leda till en kraftig styrning av osorterat avfall och hushållsavfall till förbränning. Vi är inte motståndare till avfallsförbränning i sig men kan ändå konstatera att det är viktigt att beakta de miljöeffekter som ett införande av olika miljöskatter får. Det är viktigt att inte göra samma misstag igen och kompensera den styrning deponiskatten gett upphov till med ett införande av en skatt på förbränning. Ett grundläggande fel vid införandet av deponiskatten var att det inte var miljönyttan som var i fokus utan snarare möjligheten att öka skatteintäkterna. Vi anser därför att det viktiga nu är att ur miljösynpunkt göra en korrekt bedömning av vilka miljöeffekterna skulle bli av en ökad avfallsförbränning. Det är vid en sådan förutsättningslös genomgång inte alls säkert att det ur miljösynpunkt är önskvärt med en skatt på förbränning, utan det handlar troligen om att kraven på rening skall vara så högt ställda att miljöeffekterna av en ökad avfallsförbränning blir försumbara.

3. Kvicksilver i amalgam (punkt 9)

av Jonas Ringqvist (v) och Kjell-Erik Karlsson (v)

Amalgam är den dominerande källan till utsläpp av kvicksilver.

Sverige har i dag ett nationellt förbud mot kvicksilver i vissa varor. Detta förbud gäller emellertid inte amalgam, som till stor del består av kvicksilver. I Sverige användes ca 975 kg kvicksilver i amalgam år 1999. Jämför detta med att 2 gram amalgam innehåller lika mycket kvicksilver som ca 200 lysrör, vilka vi tar hand om och återvinner.

Som ett klarläggande och precisering vill Vänsterpartiet framhålla att enligt delmål 3 i Kemikaliestrategi för giftfri miljö, prop. 2000/01:65, skall nyproducerade varor så långt det är möjligt skall vara fria från kvicksilver senast 2003. Det borde tydligare ha framgått att utfasningen av kvicksilver även skall omfatta kvicksilver i amalgam. Vänsterpartiet anser att skrivningen i prop. 2000/01:65 delmål 3 om utfasning av kvicksilver senast 2003 inkluderar kvicksilverhaltigt tandvårdsmaterial.

Eftersom regeringen avser att anmäla ett förbud mot användning av kvicksilver till EU har vi här avstått från att reservera oss i denna del. Vi avvaktar nu regeringskansliets arbete på EU-nivå och vi avser att återkomma om detta arbete inte leder till några konkreta åtgärder för utfasning av kvicksilver i tandvårdsmaterial.

4. Blyad ammunition (punkt 12)

av Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m) och Per-Samuel Nisser (m).

Vi delar den principiella uppfattningen att det ur miljösynpunkt är önskvärt att minska användningen av bly i samhället. Beslutet att helt förbjuda blyhaltig ammunition var dock enligt vår mening illa underbyggt. Vid beslutstillfället förutsattes att fullgoda alternativ skulle finnas tillgängliga för praktiskt jaktbruk. Så är emellertid ännu inte fallet. De metallegeringar som provats har inte blyets densitet och skottverkan. Följden är att risken för skadeskjutningar av vilt ökar.

Hagel av järn (stål) har flera allvarliga olägenheter vid all jakt. Järnhagel som tränger in i träd gör virket oanvändbart till sågtimmer och annan förädling. Risken för rikoschetter som kan skada människor och djur flerdubblas. En ökad risk för vapensprängning föreligger också med järnhagel. Ur djurskyddssynpunkt är det inte heller klarlagt hur hagel av järn påverkar djur och fåglar som skadats av järnhagel eller fått i sig järnhagel med födointag. Det finns indikationer på att en övergång från bly till järn i hagelammunition får stora negativa följdverkningar för viltet. Övriga s.k. alternativhagel har en sämre skottverkan än bly. Några konsekvensbeskrivningar om alternativhagelens miljöpåverkan har inte heller presenterats. Samma förhållanden råder även i fråga om kulammunition, där precision och skottverkan har avgörande betydelse för en ur djurskyddssynpunkt acceptabel jakt.

Sedan ett tiotal år tillbaka har Boliden tillverkat provserier av silverpläterade blyhagel som enligt uppgift helt eliminerar risken för negativ miljöpåverkan. Dessa silverpläterade hagel har vid tester visat sig motstå praktiskt taget all yttre påverkan utan att silverskiktet brister. Det tunna silveröverdraget består intakt utan att förändras, enligt noggranna försök i kraftigt syrehaltig laboratoriemiljö.

Sammantaget finner vi därför att beslutet om totalförbud för användning av blyhaltig ammunition vid jakt var förhastat. Beslutet bör omprövas och i stället utformas så att blyförbudet träder i kraft först när fullgoda alternativ till blyhaltig ammunition finns att tillgå.

5. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 20)

av Ulf Björklund (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Det finns ungefär 800 flamskyddsmedel och många av dem har biologiskt okända effekter. Bromerade flamskyddsmedel har fått stor användning. Kemikalieinspektionen har identifierat nära 250 bromerade föreningar, som används som flamskyddsmedel. De är svåra att bryta ner och anrikas därför i näringskedjan. De sprids både vid tillverkning och användning samt i avfallsledet. Vi får i oss bromerade flamskyddsmedel genom hudkontakt, inandning och framför allt genom det vi äter. Höga halter har hittats i feta livsmedel, inkl. bröstmjölk.

Enligt utskottet uppger Kemikalieinspektionen, att tillverkningen av flamskyddsmedlet PBB upphört på frivillig väg i Europa. Utskottet uppger, att Sverige drivit frågan om förbud mot bromerade flamskyddsmedel, speciellt de tre bromerade difenyletrarna pentaBDE, oktaBDE och decaBDE. Kommissionen vill förbjuda pentaBDE, medan parlamentet vill förbjuda även oktaBDE och decaBDE. I nuläget föreslår kommissionen, att oktaBDE och decaBDE utvärderas i senare skede.

Räddningsverket har uttryckt åsikten, att de bromerade flamskyddsmedlen direkt kan undvaras. I detta läge borde Sverige ännu hårdare verka för förbud mot användande och utsläppande på marknaden av de tre bromerade difenyletrarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Miljödepartementet) föreslår i proposition 2001/02:75 att riksdagen godkänner att Sverige tillträder Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar.

Följdmotioner

2001/02: MJ25 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ett moratorium för nya förbränningstillstånd bör införas tills berörda handlingsprogram och utredningar är färdigbehandlade.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall återkomma med en samlad bedömning om vilka åtgärder som behövs för att den framtida avfallshanteringen skall bli ekologiskt hållbar.
3. Riksdagen begär hos regeringen att Livsmedelsverket får i uppdrag att se över frågan om återkontaminering genom produkter och avfall från fiskerier.

2001/02: MJ26 av Maria Wetterstrand (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utfasning av PVC.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avfallsförbränning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mätning och kontroll.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02: So636 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp):

7. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring enligt vad i motionen anförs om förbud mot export av kvicksilver i amalgam.

2001/02: MJ210 av Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skynda på arbetet inom EU med förbud mot farliga ämnen i kläder.

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krav på innehållsdeklaration för kläder skall införas.

2001/02: MJ232 av Barbro Feltzing (mp):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning om riskerna med läderhantering och dess samband med cancer bör initieras.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att substitutionsprincipen bör gälla för användningen av kemikalier vid lädertillverkning.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen särskilt anförs om s.k. azofärgämnen och att en varningstext bör placeras på lädervaror innehållande sådana färger.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett totalförbud mot pentaklorfenoler och att förbudet kan vara nationellt.

2001/02: MJ233 av Barbro Feltzing (mp):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram alternativ för ämnet trifenylfosfat.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfasa de bromerade flamskyddsmedlen i snabb takt.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört.

2001/02: MJ254 av Bertil Persson (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förbud mot nuvarande flamskyddsmedel.

2001/02: MJ269 av Per-Samuel Nisser och Ola Karlsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avfallsförbränning.

2001/02: MJ291 av Barbro Feltzing (mp):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att substitutionsprincipen skall användas för att snarast ersätta nonylfenol.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne.

2001/02:MJ294 av Harald Nordlund (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett totalförbud mot TBT och andra tennorganiska föreningar när det gäller användning på båtar, trävaror, textilier eller andra varor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett totalförbud mot TBT vad gäller såväl påmålning som krav på att samtliga skepp bör avlägsna redan påmålad TBT före år 2003.

2001/02:MJ331 av Jan-Evert Rådström och Cristina Husmark Pehrsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enhetliga regler för blyad ammunition inom EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dispensmöjligheter för fältskytte.

2001/02:MJ349 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att babyprodukter inte skall innehålla ämnen som är skadliga för hälsan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att babyprodukter inte skall innehålla produkter som är skadliga för miljön.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att babyprodukter inte bör innehålla produkter som är allergi-framkallande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att babyprodukter inte bör innehålla produkter som är cancer-framkallande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fastlagda kriterier bör tas fram för produkter som används till små barn.

2001/02:MJ425 av Gudrun Lindvall (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall gå före för att fasa ut enskilda kemikalier och kemikaliegrupper.

2001/02:MJ464 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en avvecklingsplan för bekämpningsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s positiva lista.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kunskap om bekämpningsmedel i yt-, grund- och dricksvatten.

2001/02: MJ493 av Marianne Andersson och Rigmor Stenmark (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöreglerna skall gälla för allt kvicksilver oavsett användningsområde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljölagstiftningen skall gälla alla transporter av kvicksilver såväl till som från tandläkarmottagningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att produkter innehållande kvicksilver för tandvården skall omfattas av exportförbudet år 2003.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige omgående bör anmäla till EU att vi inför generellt förbud mot amalgamanvändning senast 2003.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta producenterna bära samtliga miljökostnader för sanering och transport av kvicksilver.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbetet med kvicksilversanering av avloppssystem bör intensifieras och att arbetet skall vara klart inom begränsad tid.

2001/02: MJ515 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad kunskap om förekomsten av bekämpningsmedelsrester i dricks- och grundvatten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ekonomiska styrmedel och andra åtgärder för att minska användningen av bekämpningsmedel.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en avvecklingsplan för bekämpningsmedel.

2001/02: MJ519 av Alf Svensson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, i EU, verkar för ett förbud av penta-, okta- och deka-BDE.

2001/02: MJ521 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kemikalier.